

ПРОВЕДЕНИЙ ПЕРШИЙ В УКРАЇНІ НАУКОВИЙ ЗАХІД, ПРИСВЯЧЕНИЙ ПИТАННЯМ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

12 жовтня 2007 р. у Хмельницькому університеті управління та права був проведений перший круглий стіл на тему “Проблеми здійснення та захисту особистих немайнових прав фізичної особи в умовах євроінтеграції”. Співорганізаторами наукового заходу виступили Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України та Хмельницький університет управління та права.

Як підкреслив на відкритті цього наукового заходу ректор Хмельницького університету управління та права, доктор наук з державного управління, професор **В. М. Олуйко**, що, реалізуючи принцип «антропоцентризму», який закріплений у Конституції України, саме ЦК України вперше на просторах країн Східної Європи помістив у своїй структурі Книгу Другу, яка присвячена особистим немайновим правам фізичних осіб. Однак від моменту прийняття цього нормативно-правового акта пройшло багато часу і розвиток науки та практика застосування викрили окремі проблеми в режимі правового регулювання вказаного цивільно-правового інституту. У вітальному слові директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва, члена-кореспондента Академії правових наук України **О. Д. Крупчана** було наголошено на тому, що процес адаптації законодавства України до *acquis communautaire* вимагатиме більш повного та ефективного закріплення прав і свобод людини. Саме тому, на його думку, найбільш важливим здобутком даного столу стали б конкретні рекомендації до чинного законодавства, а також напрацювання напрямків удосконалення судової та іншої правозастосовної практики в цій сфері. Тому, на думку доповідача, важливим є і сам факт проведення першого в Україні наукового заходу з визначеної проблематики, оскільки лише проведення вузькоспеціалізованих конференцій, круглих столів дасть можливість не лише зібрати спеціалістів у цій сфері, але й більш глибоко розглянути існуючі проблеми та запропонувати більш фахові варіанти їх вирішення.

Про важливість наукових розробок у сфері особистих немайнових прав говорив також і заступник директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Академії правових наук України, кандидат юридичних наук, доцент **М. К. Галантич**. На його думку, тільки поєднавши потужний науковий потенціал, можна спільними зусиллями вирішити цілу низку проблем, які існують у сфері здійснення та захисту особистих немайнових прав фізичних осіб. І прикладом такого єднання на сьогодні вже стала співпраця між Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва та Хмельницьким університетом управління та права, результатом якої стало відкриття потужної Подільської лабораторії з проблем адаптації цивільного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Далі учасники перейшли безпосередньо до наукових доповідей та їх обговорення. Відкрив цей етап перший проректор Хмельницького університету управління та права, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Р. І. Кондратьєв**. У своєму виступі він підняв низку загальнометодологічних проблем особистих немайнових прав фізичних осіб, зокрема, проблему позитивного права, необхідності збалансування інтересів особи, держави та суспільства, а також відхід від біологізації розуміння людини у праві. Продовжив вказану тему проректор з наукової роботи Хмельницького університету управління та права, старший

науковий співробітник Подільської лабораторії, кандидат юридичних наук, доцент **Р. О. Стефанчук**, який висвітлив цілий ряд важливих проблем щодо забезпечення європейських стандартів у сфері особистих немайнових прав фізичних осіб та перспектив удосконалення національного законодавства. Особливу увагу він приділив проблемам визначення каталогу особистих немайнових прав фізичних осіб, компенсації моральної шкоди в практиці європейського судочинства, введення до національного законодавства правового статусу “фізичних осіб публічного права” тощо. Окремо він запропонував учасникам круглого столу познайомитись із розробленим ним законопроектом про внесення змін та доповнень до ЦК України, СК України в частині регламентації ними особистих немайнових права, а також із проектом Закону України “Про охорону репродуктивного здоров’я”. Особливості захисту особистих немайнових прав у житловій сфері стали предметом наукової доповіді **М. К. Галантича**. Питання про судові гарантії захисту прав фізичної особи при наданні їй психіатричної допомоги підняв перед присутніми завідувач Подільської лабораторії, завідувач кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права, кандидат юридичних наук, доцент **Ю. В. Білоусов**. Про проблеми юридичної природи права фізичної особи на особисті папери та про необхідні зміни до чинного законодавства у цій частині розповів присутнім старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва, кандидат юридичних наук, доцент **В. І. Бобрик**. Теоретичним проблемам взаємозв’язків особистих немайнових прав була присвячена доповідь доцента кафедри цивільного права та процесу Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидата юридичних наук **Л. В. Федюк**. Доцент кафедри цивільного права Ужгородського національного університету, кандидат юридичних наук **С. Б. Булеца** висловила своє бачення щодо проблем визначення розміру компенсації моральної шкоди, заповідяної життю та здоров’ю фізичної особи в Україні та Угорщині. Огляд стану адаптації законодавства України до *acquis communautaire* в сфері трансплантації і донорства провела доцент кафедри права Київського національного лінгвістичного університету, кандидат юридичних наук **Н. О. Давидова**. Досвідом щодо впровадження навчального курсу “Особисті немайнові права” в навчальному процесі Донецького національного університету поділилась із присутніми доцент кафедри цивільного права та процесу цього навчального закладу, кандидат юридичних наук **Л. В. Красицька**. Крім цього, свою увагу вона зосередила на особливостях здійснення батьками права на зміну прізвища. Цікаві питання щодо тлумачення змісту немайнових прав фізичної особи підняв старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва, кандидат юридичних наук **О. О. Первомайський**, який критично підійшов до сучасної нормативно-правової регламентації вказаних питань та запропонував власне бачення цього питання. Жваві дискусії викликала доповідь старшого наукового співробітника Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва, кандидата юридичних наук **І. Е. Берестової**, присвячена питанням застосування та значення оціночного судження при розгляді справ про захист честі, гідності та ділової репутації та доповідь доцента кафедри цивільного права Одеської національної юридичної академії **О. О. Кулініч**. Про проблеми набуття права на участь у товаристві як особистого немайнового права присутнім доповів доцент кафедри господарського права та процесу Одеського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **В. І. Дрішлюк**.

У роботі круглого столу взяли участь також колеги із ближнього зарубіжжя. Так, завідувачем кафедри Пензенського державного університету **Г. Б. Романовським** піднімались проблеми співвідношення права на особисту та

сімейну таємницю в Конституції Російської Федерації та європейській правозастосовній практиці. Доцент кафедри цивільного права Білоруського державного університету, кандидат юридичних наук **Д. Д. Ландо** познайомила присутніх із проблематикою права на отримання патенту на винахід за законодавством Білорусії.

Особливо приємною була участь в науковому заході також і практикуючих юристів. Зокрема, суддя Малиновського районного суду міста Одеси, кандидат юридичних наук **А. І. Дрішлюк** розкрив перед присутніми ті проблеми, які на практиці виникають у судах України під час розгляду справ щодо відшкодування шкоди, завданої неправомірними діями чи бездіяльністю суб'єктів владних повноважень особистим немайновим правам фізичних осіб. Завідувач Першою нотаріальною конторою міста Луцька, аспірант Хмельницького університету управління та права **Я. А. Шкльода** підняла цілу низку важливих питань, які виникають щодо здійснення та захисту окремих особистих немайнових прав фізичних осіб фізичними особами, які страждають психічними розладами.

Активність у наукових дискусіях та при викладенні власних матеріалів проявляли також і молоді науковці, аспіранти, здобувачі, зокрема **Б. М. Гоголь** ("Право на інформацію як особисте немайнове право", м. Київ), **Н. О. Горобець** ("Проблеми здійснення особистого немайнового права фізичної особи на недоторканість житла в Україні", м. Суми), **Я. М. Садикова** (Особисті немайнові права фізичної особи та права інтелектуальної власності: колізії законодавства», м. Суми), **О. Ю. Поліщук** ("Особливості здійснення особистих немайнових прав споживачами", м. Хмельницький), **О. О. Посикалюк** ("Окремі аспекти дифамаційного права: порівняльно-правовий аналіз", м. Хмельницький), **О. І. Гуменюк** ("Право на підпис як особисте немайнове право фізичної особи", м. Хмельницький), **Г. В. Івачевська** ("До питання про легалізацію евтаназії в Україні", м. Хмельницький) та інші.

У цілому учасники круглого столу по завершенню його роботи прийняли низку рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства про особисті немайнові права з огляду на стандарти Європейського Союзу. Також вони погодили створення нового видання "Актуальні проблеми особистих немайнових прав", підняття питання перед вищими судовими органами про необхідність створення моніторингу розгляду справ щодо особистих немайнових прав, а також щодо проведення ряду роз'яснювальних семінарів для працівників правозастосовних органів із вказаної проблематики тощо.

Руслан СТЕФАНЧУК,
*проректор з наукової роботи Хмельницького
університету управління та права,
старший науковий співробітник
Подільської лабораторії НДІ приватного права
і підприємництва, кандидат юридичних наук, доцент*

Юрій БІЛОУСОВ,
*завідувач Подільської лабораторії НДІ
приватного права і підприємництва,
завідувач кафедри цивільного права
та процесу Хмельницького університету
управління та права,
кандидат юридичних наук, доцент*